

AMERIKAI KEMÉNYLOMBOS FAFAJOK HASZNOSÍTÁSA

Hoosier Nemzeti Park, Indianapolis

Mračko Ágnes (Brno), Pásztor Zoltán (Sopron)

Egy, az amerikai keménylombos fajok hasznosításáról készült tanulmány elemezte a különbségeket három közép-európai ország fagazdaságának vonatkozásában. A három ország sok szempontból azonos gazdasági helyzetbe került az elmúlt évtizedekben, de mégis a helyi adottságok miatt jelentős eltérések is felfedezhetők. Az országok között jelentős különbségek vannak az erdőborítottságban és a fajokösszetételben, valamint a gazdasági és közlekedési infrastruktúrában is. Amíg az erdősültség Szlovákiában az ország területének közel a felét jelenti, addig Magyarországon ez mindössze az ország területének ötöde, Csehországban pedig közel harmada. A fajokösszetétel is jelentősen eltérő az országok között, tekintve, hogy Csehországban a fenyők, míg Magyarországon a lombosok dominálnak, Szlovákiában pedig a lombosok aránya a kettő között helyezkedik el – mintegy 63%-ot képviselve.

A megszólított cégek főként bútorgyártással, hangszerkészítéssel és furnérgyártással, valamint dísz tárgyak készítésével foglalkoztak. A tanulmány készítése során minél több cég megszólítására törekedtünk, akik a fenti területeken dolgoznak. A lekérdezés eredményeként kiderült, hogy a cseh cégek 83,33%, a magyar cégek 69,24% és a szlovák cégek 54,55%-a állít elő terméket amerikai fafajokból. Ezen cégek jelentős többsége kis- és középvállalkozás, de kis számban megjelennek nagyobb létszámú cégek is Csehországban és Magyarországon.

A kérdőíves lekérdezés szerint a felhasznált amerikai fafajok mennyiségét illetően Magyarország volt a leginkább érintett. Ennek egyik oka lehet, hogy a saját szükségleteket az ország erdőszűrsége nem tudja teljes mértékben kielégíteni (megjegyezzük, hogy a lombosexport a gazdasági érdekeltség miatt még a

szűkös források mellett is nagyon magas részarányú). A másik ok pedig a belső piaci igények és a viszonylagosan fejlett infrastruktúra. Mindezek hatására az amerikai fafajok hasznosításában a legnagyobb növekedési potenciál a magyar vállalkozásoknál figyelhető meg, köszönhetően a jól bejártott nemzetközi piaci kapcsolatoknak, a szakterületen végrehajtott beruházásoknak és a fejlesztéseknek. A három ország között számottevő különbség, hogy Magyarországon – egyedülálló módon – működik egy klaszter (Pannon Fa- és Bútoripari Klaszter, PANFA), amely már az alapításkor 38 taggal rendelkezett. Csehországban és Szlovákiában csak kisebb létszámú szakmai együttműködések vannak. Magyarországon kiemelkedő még a FAGOSZ (Fagazdasági Országos Szakmai Szövetség) tevékenysége is, ahol évente két konferencián találkoznak a tagok.

AMERIKAI FAFAJOK FELHASZNÁLÁSA...

Az amerikai dió a leginkább kedvelt faanyag (60%-os dominanciával bír főként a cseh és a szlovák gyártók részéről). Magyarországi gyártók-nál a legkedveltebb az amerikai juhar 28%-os aránnyal, további fő fafajok a vörös és fehér tölgy, a fekete cseresznye és a hikori voltak. Az egzotikus (értsd. egzóta) rajzolatú faanyagok ma nem olyan népszerűek, mint korábban voltak. A csökkenő felhasználás egyik oka a szállítási és a gazdasági kockázatok magas aránya, a divat- és a trendváltások a bútortermékek piacán, valamint az egyre szélesebb körben érvényesülő multinacionális együttműködések, mint az IKEA- vagy a KIKI-láncok. Ezek a multicégek a tömegtermelésük miatt versenyképes árakkal és széles termékválasztékkal erősen befolyásolják a piacot és a trendeket. A kisebb vállalkozások csak

Amerikai dió rönk

speciális szegmensekben vagy lokális piacokon, illetve az egyedi gyártás terén tudnak versenyre kelni velük.

Jelenleg a minimál design a divatos, azaz a homogén farajzolat, felületkezelés vagy olajozás nélkül. Ilyen elvárások mellett a homogén rajzolatú „tradicionális amerikai fafajok”, mint az amerikai dió, a fehér és vörös tölgy, a hikori könnyen tudnak érvényesülni.

...ÉS OKAI

A szlovák és a cseh cégek szerint az amerikai fafajok importjának fő oka (48%-ban) a különleges szerkezet vagy más tulajdonságok, míg a magyar vállalkozások 40%-a különleges elvárásokat és a vevők speciális igényeit adta meg a hasznosítás fő okaként. Az importált faanyag döntő mértékben palló és furnér formában jelenik meg, a rönkbehozatal pedig mindhárom országban nagyon csekély mértékű. A tanulmány szerint a faanyag-behozatal csak elenyésző mennyiségben történik közvetlenül a termelőtől, mert vagy nincs meg a kapcsolat a termelő és a felhasználó között, vagy a vásárolt mennyiség eleve olyan kicsi, hogy nem érdemes a közvetlen kapcsolat kiépítése. Az általában kisebb beszerzett mennyiségek miatt valamilyen közvetítőn keresztül vásárolják a cégek a faanyagot, aminek következtében az ár valamivel magasabb. A megkérdezett cégek 78%-a nemcsak hazai, hanem nemzetközi piacra is termel, többségük a termékeik 1–29%-ának mértékéig. Négy magyarországi és egy cseh cég esetében a késztermék-értékesítés 80–100%-a külföldi piacon történik. Általában elmondható, hogy a magyar cégek erőteljesebben fókuszálnak a külföldi piacokra, ami nagyobb versenyképességet

Textúra összehasonlítása

Acer pseudoplatanus / Hegyi juhar

Acer saccharinum / Ezüst juhar

Az amerikai ezüst juhar rajzolat tekintetében népszerűbb fajaj, mint az európai hegyi juhar

is biztosít számukra, a cseh és szlovák cégek főként hazai piacra termelnek.

A kérdőív másik része az amerikai lombos fajok potenciális kereskedelmére vonatkozott. Ebben a vonatkozásban nagyobb érdeklődést tételeztünk fel, mint amit a válaszadók visszajeleztek. A válaszadók mindössze 19%-a mutatott érdeklődést a külföldi fafajokkal való kereskedés iránt. Ez az érdeklődés főként a magyar cégek részéről érkezett az amerikai dió, a juhar és néhány afrikai fafaj esetében.

FURNÉR- ÉS FŰRÉSZIPARI FELHASZNÁLÁS

A legnagyobb válaszadó cégek főként furnérgyártásra és hasznosításra specializálódtak. A 2014-es Erdészeti Termékek-statisztika (FAO. Timber Bulletin: Forest Products Statistics 2010–2014. Switzerland: Forestry and Timber Section, 2016) szerint a magyarországi furnérgyártás 63.000 m³, míg a csehországi furnérgyártás mindössze 16.000 m³ furnért dolgozott fel.

2014-ben a Csehországban felvágott összes faanyagból (3.861.000 m³) csak 251.000 m³ volt lombos fa, Magyarországon a felvágott lombos anyag mennyisége 234.000 m³ volt (a statisztikában megadott

adat szerint). Szlovákiában, ahol az összes erdőterület nagyobb, mint Magyarországon, az összesen felvágott 1.750.000 m³ faanyagból 560.000 m³ volt lombos faanyag. Mindezen adatok mellett Magyarország exportálja a legtöbb faanyagot akár rönk vagy fűrészelt formában.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

A tanulmány a „Fenntartható Nyersanyag-gazdálkodási Tematikus Hálózat – RING 2017” című, EFOP-3.6.2-16-2017-00010 jelű projekt részeként a Szechenyi2020 program keretében az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg. Egyúttal szeretnénk kifejezni köszönetünket azoknak a cégeknek, akik a kérdőív kitöltésével és visszaküldésével segítették a tanulmány elkészítését. ■

A szerzők a Mendel Egyetem (Brno) és a Soproni Egyetem tudományos munkatársai.

Képek (sorrendben):

www.tripsavvy.com

www.woodworkingnetwork.com

Soproni Egyetem